
DET SETTER SPOR...

”HVORDAN BØR VOKSNE MØTE DE ULIKE FØLELSENE DE
YNGSTE BARNNA MELLOM ETT OG TRE ÅR VISER I
BARNEHAGEN?”

ANDREA MATHISEN
Kandidatnummer: 2024

BACHELOROPPGAVE
BHBAC3900
Fordypning: De yngste barna i barnehagen

Trondheim, mai 2018

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

1 Innledning	3
2 Teori	6
2.1 Emosjonell utvikling	6
2.2 Emosjonsregulering	7
2.3 Relasjonskompetanse	8
2.4 Anerkjennelse	9
2.5 Foreldresamarbeid	10
2.6 Profesjonalitet	12
3 Metode	14
3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi	14
3.2 Planlegging av datainnsamling og utvalg av informanter	14
3.3 Beskrivelse av gjennomføring	15
3.4 Analysearbeid	16
3.5 Metodekritikk	16
3.6 Ethiske retningslinjer	17
4 Presentasjon av funn og drøfting	18
4.1 Emosjonsregulering	18
4.2 Relasjonskompetanse	19
4.3 Anerkjennelse	20
4.4 Foreldresamarbeid	22
4.5 Profesjonalitet	24
5 Oppsummering	27
Litteraturliste	29
Vedlegg 1 – Informasjonsskriv og samtykkeskjema	31
Vedlegg 2 – Intervjuguide	32

1 INNLEDNING

Jeg jobbet mange år i barnehage før jeg startet på barnehagelærerutdanningen. Før jeg begynte å jobbe hadde jeg ingen erfaring fra barnehage bortsett fra at jeg selv hadde gått i en. Jeg hadde ingen faglig bakgrunnskunnskap om de yngste barna, og lite innsikt i barnehagen som en organisasjon. Etter hvert som årene har gått, og jeg nå har ervervet meg både faglig og mer personlig innsikt i arbeidet som barnehagen gjør, innser jeg hvor viktig vi voksne er for barna som tilbringer mye av sin tid med oss. Jeg har gjennom studiet sett tilbake på episoder jeg var i som ufaglært assistent, og forstår nå mer av hvorfor barna oppførte seg slik de gjorde, og vet i større grad hva jeg som voksen bør gjøre i ulike situasjoner. Jeg kan tenke tilbake på episoder der små barn ble tatt ut av situasjoner fordi de forstyrret samlingsstunder, laget uro i leken eller i garderoben ved påkledning. En oppførsel som vi voksne definerte som ikke akseptabel. Det skjedde ofte at disse barna ikke ble fulgt opp av en forklaring eller regulering av deres følelser og oppførsel. Det var ofte *"nå står du der og tenker litt"*, *"nå var du ikke snill"*, *"sånn gjør du ikke"* eller *"slutt å skrike, det hjelper ikke"*. Kan man egentlig forvente at de yngste barna i barnehagen, som kanskje ikke har fylt to år engang, selv skal stå å tenke over hva de har gjort, hvorfor de gjorde det og selv komme opp med en mer akseptabel oppførsel til neste gang?

Jeg husker også at jeg ett år jobbet sammen med to pedagogiske ledere som var mer bevisste på hvordan vi voksne responderte på barns sinneutbrudd. Det som også var bra med de to var at de inkluderte meg og den andre assistenten i sin tankegang, og sammen reflekterte vi over hva vi kunne gjøre for å møte dette sinnet som noen barn låste seg fast i. Vi laget en felles strategi, som vi alle brukte likt. En episode som har satt seg fast i minnet er når et av barna som strevde med å regulere sinnet sitt virkelig ble møtt på en god måte. Det var midt i bleieskift og oppvåkning, og mange barn på liten plass. Det skjedde et eller annet som gjorde at denne jenta ble sint. Hun skrek høyt, gråt og hadde et tydelig sint kroppsspråk. Da satte den ene pedagogiske lederen fra seg det hun hadde i hendene, og satte seg ned på kne foran jenta. Hun tok tak i hendene til jenta og holdt dem mens hun pratet til henne med rolig stemme. *"Jeg ser at du ble sint. Kjenner du det selv også?"* Pedagogisk leder beholdt roen hele tiden, mens jenta fortsatt gråt. *"Pust rolig, jeg er her sammen med deg"*. *"Kjenner du at du blir varm nå? Det kan man bli når man er sint"*. *"Det er lov å gråte og være sint, og så må man prøve å puste litt"*. Pedagogisk leder spurte jenta om det

hjelper å prate sammen. Jenta blir roligere og sier ”ja”. Hun roer seg ned og forteller at noen hadde tatt en leke hun ville ha. Jeg observerte hele episoden, og kjente inni meg at dette ble gjort på en riktig måte. Det var en lærerik seanse.

Jeg brenner for at de yngste barna skal få en så god start på livet som mulig, og ser på den jobben vi i barnehagen gjør som en gylden mulighet til å bidra til dette. Noe av det jeg ser på som essensielt er at barna blir kjent med seg selv, og trygge på seg selv og sine følelser. Rammeplanen for barnehagen skriver at personalet i barnehagen skal være lydhøre for barnas uttrykk, og imøtekomme deres behov for omsorg med sensitivitet (Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver. 2017, s. 17). Videre står det at barnehagen skal bidra til at barna blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser (Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver. 2017, s. 31).

Mitt overordnede tema er de yngste barna og følelser. Det jeg ønsker å finne ut av med denne bacheloroppgaven er hvordan barnehager i dag jobber med dette temaet, og hva de tenker om de yngste barna og deres behov for å bli kjent med sine egne følelser. Jeg startet med en ganske stor problemstilling som handlet om hvordan de yngste barna fikk bli kjent med sin emosjonelle utvikling i barnehagen. Den føltes veldig stor og vanskelig å ta tak i og dreide seg mest om hvordan barna ble kjent med sin utvikling. Under samtale med veiledere ble det tydelig for meg at det var voksenrollen i dette jeg ønsket å fokusere på. Jeg ønsket å finne mer ut av hvordan vi voksne kan bidra til at de yngste barna blir bedre kjent med sine følelser i barnehagehverdagen. Dette har munnet ut i problemstillingen

”Hvordan bør voksne møte de ulike følelsene de yngste barna mellom ett og tre år viser i barnehagen?”

Teori jeg har brukt som utgangspunkt for denne oppgaven er i stor grad *Utviklingspsykologi* (2016) av Stephen von Tetzchner og May Britt Druglis bok *Liten i barnehagen* (2017). *Det nødvendige samspillet* (1997) av Gerd Abrahamsen, *Det interessante i det alminnelige* (1996) av Berit Bae og *Temahefte om de minste barna i barnehagen* (2006) skrevet av Ninni Sandvik har også gitt meg gode synspunkter. Til kapitlene om foreldresamarbeid har jeg i tillegg brukt boka *Foreldresamarbeid* (2016) av Vibeke Glaser. For å innhente teori til kapitlene om profesjonalitet brukte jeg bøkene *Barnehagelæreren som profesjonsutøver* (2016) av Bernt Andreas Hennum og Solveig Østrem og *Kjærlighet som profesjonsutøvelse i barnehagen* (2016) av Teresa K. Aslanian. Når jeg har lest i de ulike bøkene, har jeg lagt merke til at noen bruker ordet følelser, mens andre bruker ordet emosjoner. Enkelte ganger bruker de begge ordene for å beskrive ulike fenomen. Jeg opplever at begge ord kan brukes om det samme uten at det oppstår misforståelser. Derfor brukes begge ordene i oppgaven, og varierer i bruken etter hvilke teoretikere jeg referer til og hvordan det faller seg naturlig å bruke dem, og de har samme betydning. Til metodekapittelet har jeg i tillegg brukt *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (2016) av Mirjam Dahl Bergsland og Henriette Jæger, *Det kvalitative forskningsintervju* (2009) av Svend Brinkmann og Steinar Kvale, *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitativ metode* (2013) av Tove Thagaard og *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (2010) av Line Christoffersen, Asbjørn Johannessen og Per Arne Tufte.

Oppgaven starter med denne innledningen der jeg forteller litt om bakgrunn for valg av problemstilling, hva problemstillingen er og presenterer hva leseren kan forvente seg i resten av oppgaven. I kapittel to presenteres relevant teori. Jeg har delt teorikapittelet inn i delkapitler etter hvilke tema jeg skriver om. Disse temaene er *emosjonsregulering, relasjonskompetanse, anerkjennelse, foreldresamarbeid og profesjonalitet*. I tillegg har jeg med et kort avsnitt om *emosjonell utvikling* i teoridelen som en introduksjon. Kapittel tre forteller om metodevalg og hvordan jeg gjennomførte innsamling av data. I kapittel fire presenteres funn sammen med drøfting der delkapitlene er delt inn på samme måte og rekkefølge som i kapittel to. Til slutt kommer en oppsummering av oppgaven.

2 TEORI

”Hvordan bør voksne møte de ulike følelsene de yngste barna mellom ett og tre år viser i barnehagen?”

2.1 EMOSJONELL UTVIKLING

Tetzchner (2016, s. 460) skriver at emosjonene er en del av menneskets, og derav barns, grunnleggende utrustning for å forstå og handle i en sosial verden. De utgjør et organiserende system som bidrar til utvikling av selvforståelse og til å regulere relasjoner til andre mennesker. Emosjoner er iboende i alt barn gjør, de representerer en reaksjon på noe i omgivelsene og aktiverer handling. Utviklingen av emosjoner handler om hvordan barn får et repertoar av emosjonelle uttrykk, og hvilke emosjoner de i ulike aldre forstår og uttrykker. Nyere differensieringsteorier beskriver den emosjonelle utviklingen som en dynamisk prosess der emosjonene gjennom et samvirke mellom biologiske forhold og erfaring gradvis blir flere og mer spesifikke og finstemte. Dette gir rom for individuelle forskjeller (Tetzchner, 2016, s. 461-465). Det er også store individuelle forskjeller i håndtering av emosjonelle situasjoner. Noen barn tar for eksempel tak i utfordringer på strak arm og er glad i å utforske, men andre barn kan oppleve sinne og frustrasjon rundt noe de ikke mestrer med en gang (ibid. s. 483).

I de første leveårene er den emosjonelle utviklingen sentral (Drugli, 2017, s. 32). Den vil også ha nær sammenheng med den sosiale utviklingen, og vil legge grunnlaget for god utvikling også på andre områder. Av den grunn mener Drugli at følelser bør vies mye oppmerksomhet i arbeidet med små barn i barnehagen (ibid.). Høyre hjernehalvdel vokser raskt de to første leveårene og små barns behov og fungering er preget av dette. Høyre hjernehalvdel er spesielt viktig for emosjonell utvikling, regulering av følelser, selvutvikling, praktisk problemløsning, tilknytning og funksjoner som har med stress å gjøre. Den raske utvikling av denne hjernehalvdelen forklarer hvorfor det tidlige følelsesmessige samspillet mellom barn og nære voksen personer er så viktig (Drugli, 2017, s. 27).

2.2 EMOSJONSREGULERING

Drugli (2017, s. 15) skriver at i de to første leveårene har barn et stort behov for å bli kjent med og få hjelp til å regulere sine ulike følelser. Små barn trenger å føle trygghet i samspill med voksne som tar deres følelser på alvor. Små barn trenger at de voksne rundt dem mestrer å respondere på deres følelser på en individuell tilpasset måte (Drugli, 2017, s. 35). Dette kan de voksne gjøre gjennom ord, ansiktsuttrykk eller handling som gjør at barnet føler seg forstått. Tetzchner skriver at det er vanlig å lage et skille mellom regulering av indre tilstander og prosesser, som den opplevde følelsen, og regulering av emosjonsrelatert ytre atferd. Den atferdsmessige reguleringen består i å tilpasse emosjonelle uttrykk og handlinger som har sitt utspring i indre emosjonsrelaterte tilstander, til situasjonen man er i (Tetzchner, 2016, s. 463). Eksempler kan være å regulere hvordan barna viser sinne eller gråt. De første to til tre leveårene har barn vansker med å regulere følelsene sine (ibid. s. 483). De er avhengige av at de voksne rundt dem hjelper dem når de opplever stress og andre former for emosjoner.

En regulering kan skje før, under og etter at en emosjon er kommet til uttrykk. Barn kan unngå eller oppsøke situasjoner som er emosjonelle, eller forberede seg slik at følelsene ikke blir så sterke som man kan forvente (Tetzchner, 2016, s. 463). Er det noe barnet gruer seg til, kan forberedelse ved hjelp av oppmuntrende ord fra voksne bidra til at reaksjonen ikke blir så sterk som den kunne blitt om alt kom overraskende på. Som regel vil nye og uventede hendelser gi sterkere emosjoner enn hendelser som er mer forventet. Tetzchner forklarer at med alderen endrer barns emosjonsregulering seg både kvalitativt og kvantitativt. Det betyr at de får kjennskap til flere ulike følelser, og hver av de følelsene får en skala som barnet klarer å håndtere selv etter hvor sterk følelsen er. Det skjer en utvikling fra å søke hjelp hos voksne til selv å mestre det å regulere sin tilstand (ibid.).

Abrahamsen (1997, s. 158) skriver om hvordan det å sette ord på hva man føler og gjør kan bidra til at barn etter hvert mestrer å danne egne indre representasjoner for hva de føler. Det er bare når voksne setter ord på det de gjør eller ikke gjør i samspillet med barnet at barnet selv gradvis kan forstå hvorfor de voksne gjør som de gjør. Etter hvert vil det da bli enklere for barnet selv å vite hvordan det føler og derav reagerer (ibid.).

2.3 RELASJONSKOMPETANSE

Relasjonskompetanse kan defineres som personalets evne til å se det enkelte barn på dets egne premisser, og tilpasse sin atferd til barnet, og samtidig være villig til å påta seg ansvaret for kvaliteten på relasjonen (Drugli, 2017, s. 147-148). Hvilke relasjoner som etableres og kvaliteten på disse relasjonene påvirker hvilke muligheter barna gis for å skape kunnskaper om seg selv (Sandvik, 2006, s. 9). Emosjonell mening er ikke noe barn utvikler alene, men noe de skaper sammen med de menneskene rundt seg (Tetzchner, 2016, s. 467). Menneskene i barnas omgivelser er viktige kilder til å forstå hendelser, reagere på dem og handle, ikke minst når positive eller negative hendelser virker vanskelige å håndtere for de yngste barna. Barnas delte emosjonelle erfaringer med de voksne rundt er et viktig grunnlag for utviklingen av emosjonell stil og å mestre sosiale situasjoner (ibid. s. 487-488). Barns første emosjonsregulering er for en stor del et samarbeid med voksne og personer rundt dem. Tetzchner (2016, s. 483) skriver at stress og sterke emosjonelle opplevelser utløser en tilknytningsatferd, som har som mål å opprette nærhet til en voksen som kan hjelpe barnet med å regulere seg.

Bae (1996, s. 146) skriver at det som kjennetegner relasjonen mellom voksne og barn, skaper forutsetninger for hva barna lærer om seg selv. Som omsorgsgiver må man justere sitt bidrag i samspillet slik at det tilpasses det enkelte barnet (Drugli, 2017, s. 26). Drugli hevder ellers at hva den enkelte voksne tenker, sier og gjør i samspill med barna har innflytelse på deres livskvalitet og legger også grunnlaget for barnas videre utvikling. Små barn trenger å føle seg forstått og ivaretatt, og for de voksne som jobber med disse barna er evnen til å etablere nære relasjoner en vesentlig forutsetning for å gjøre en god jobb. Basert på erfaringer barna får fra samspillet, vil de få kunnskap om og forventninger til de voksnes reaksjoner. Gode relasjoner er kjennetegnet ved at barnet av den voksne blant annet blir respektert, anerkjent, gitt positive bekreftelser og interesse, og møtt med empati, forståelse og toleranse. Positive og nære relasjoner fører til trivsel for både barn og voksne, og kan av den grunn være med å forebygge senere samarbeidsproblem og atferdsvansker hos barn. Positive relasjoner mellom barn og voksne i barnehagen er en viktig beskyttelsesfaktor for små barn og bør av den grunn ha høy prioritet i barnehagens arbeid (Drugli, 2017, s. 143-147).

Når Drugli (2017, s. 45) skriver om relasjoner påpeker hun også at barna noen ganger kan etablere et tilknytningshierarki. Det vil si at de søker spesielle voksne når de ønsker trøst, respons eller trenger emosjonell støtte. Drugli skriver at små barn bør få velge hvem de for eksempel ønsker trøst av, når det er mulig (ibid.). Det tilsier at den eller de utvalgte voksne møter barnet på en følelsesmessig måte som passer det godt. Personalet i barnehagen må kunne forholde seg til sin egen relasjonskompetanse på en rasjonell og reflektert måte, og vite hva som skal til å få etablere gode relasjoner til barna tilpasset de enkelte individene og samtidig tåle at ikke alle relasjoner er like gode (Drugli, 2017, s. 147).

2.4 ANERKJENNELSE

I temahefte om de minste barna i barnehagen (Sandvik, 2006, s. 10) skrives det om det gode blikk. Det gode blikk ser ting i beste mening, det leter etter en mulighet til å forstå barnet, relasjoner og situasjoner på ulike måter. Å anerkjenne barnet handler om å ha vilje og evne til å se barnet, og tolke det man ser med det gode blikk (Sandvik, 2006, s. 15).

Bae (1996, s. 148-149) skriver at anerkjennelse kommer til uttrykk gjennom hele måten å være i relasjon til andre på, og springer ut av en grunnleggende holdning av likeverd og respekt.

Anerkjennelse er en prosess som kan forandres over tid, og som varierer avhengig av situasjon og relasjonelle faktorer. Det handler om å prøve å forstå den andre, som i følge Bae (1996, s. 150) forutsetter lytting. Å lytte til den andre vil si å være åpen for dens opplevelser. Det innebærer å være observant på metakommunikative signaler som formidles non-verbalt gjennom blikk, stemmeleie, kroppsholdning, og antyder blant annet noe om personens følelser. Dette er veldig aktuelt for de yngste barna der verbalspråket ikke er på plass ennå (Drugli, 2017, s. 34). Gjennom bekreftende kommunikasjon som baserer seg på forståelse og lytting, kan barnet oppleve at det har rett til sin egen opplevelse og egne følelser (Bae, 1996, s. 152). En bekreftende holdning overfor barnets følelser, hjelper barnet til å få et forhold til det som sitt eget.

Når man snakker sammen med barn om følelser, kan barn bli bedre i stand til å håndtere følelsesmessige situasjoner. Å vise at man deler de følelsesmessige situasjonene med barna, kan bidra til økt forståelse og skaper mening i innholdet (Tetzchner, 2016, s. 490). De voksne rundt barna hjelper dem ved å gi dem informasjon om situasjonen de er i og å forklare årsakene til følelsene, for eksempel når barn gråter fordi foreldrene går, eller når noen blir sinte fordi de ikke fikk viljen sin. Å snakke med barna om følelser de viser, om følelsesmessige tilstander generelt, hva følelsene heter, hvordan man ser dem og hvordan man kan regulere dem, er gode læringssituasjoner for barna (ibid. s. 483-490).

Abrahamsen (1997, s. 35) påpeker at en av kvalitetene ved god omsorg er å kunne tåle å ta imot ulike typer sinnsstemninger hos barn. De voksne må jobbe mot å utvikle evne til å dele barnets følelser ved å sette ord på dem. Drugli (2017, s. 39) skriver at de yngste barna trenger å oppleve at alle følelser er tillatt, men også at de får hjelp til å regulere følelsene på sosialt aksepterte måter når det er nødvendig. Når barn får aksept for de følelsene de viser, for eksempel sinne, men i tillegg ikke får aksept for det de kanskje gjør når de har den følelsen, for eksempel at de slår andre barn, vil det bidra til at barnet får god kontakt med egne følelser. Det handler om å anerkjenne følelsen ved å sette ord på den. Dette hjelper barnet med å være tilstede i øyeblikket den følelsen er der (ibid.).

2.5 FORELDRESAMARBEID

I den tidlige utviklingen hos barna er det foreldre og andre nære omsorgsgivere som gir kunnskap om situasjoners innhold og handlingsmuligheter, og hjelper dem til å forstå sine egne og andres emosjonelle reaksjoner (Tetzchner, 2016, s. 461). Dette fordrer at foreldre og barnehagen samarbeider om hvordan de møter barnas følelser. Drugli (2017, s. 34) påpeker at det viktig at foreldre og personalet prater sammen om hvordan barnet uttrykker de ulike følelsene når barnet begynner i barnehagen. Dette for å kunne lære seg å kjenne barnet og hva det uttrykker i ulike situasjoner. Noen barn har tydelige følelsesuttrykk som det er lett å fange opp, samtidig som andre barn har mer diffuse uttrykk som krever at man kjenner barnet godt (ibid.).

Det er som regel familien som gir barna deres første erfaringer med hva som fører til ulike følelsesuttrykk og måter å håndtere emosjonelle situasjoner på. Familiens emosjonelle klima og den måten foreldre forholder seg på følelsesmessig til barnet, har betydning for hvordan barna uttrykker og regulerer sine egne følelser (Tetzchner, 2016, s. 488). De ulike emosjonelle reaksjonene hos barn avspeiler måtene barna ut fra sine egenskaper og erfaringer har lært at de skal møte emosjonelle utfordringer på, spesielt fra konflikthåndtering i sin egen familie. Evnen til selvregulering som barna utvikler er resultatet av et samvirke mellom barns egenskaper og omgivelsenes måter å støtte barnas regulering på (ibid. s. 483-489).

I rammeplanen for barnehage står det at personalet i samarbeid og forståelse med hjemmet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for all utvikling (Rammeplan for barnehage. Innhold og oppgaver. 2017, s. 10). Det står videre at barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og holde en god dialog. Det er samarbeidet med foreldrene som skal sikre en god individuell tilrettelegging for barnet (ibid. s. 22). Drugli (2017, s.104) skriver også om barnehagens ansvar for å etablere et godt foreldresamarbeid. Et godt samarbeid har positiv innvirkning på barnets trivsel i barnehagen.

Glaser (2016, s. 64) foreslår å bruke foreldrestøtte som et alternativt ord til foreldreveiledning. Hun mener det ordet passer bedre fordi foreldrestøtte innebærer å støtte foreldre slik at de blir mer bevisst på sin egen oppdragelsespraksis. Hun beskriver et ideelt forhold mellom fagperson og foreldre som likeverdig og gjensidig, og tenker foreldrestøtte er et mer nøytralt begrep. Den støtten barnehagen da gir innebærer å sette seg inn i den enkelte families livssituasjon, og anerkjenne begge parters kunnskap om barnet. Det er viktig at barnehagen har en åpen holdning til alle foreldre og deres synspunkter, og samtidig formidler sin fagkunnskap på en profesjonell måte. Dette kan knyttes opp mot personalets relasjonskompetanse som handler om god og tydelig kommunikasjon, gjensidighet, åpenhet og tillit (ibid., s. 64-65). Dagens foreldre opplever å få råd om alt mulig som angår barnet gjennom media og personer rundt seg. Det å få hjelp til å velge i et mylder av gode råd kan være en god støtte for foreldrene. Dette krever fagpersoner som er sensitive og empatiske, og som prøver å se verden fra foreldrenes ståsted og tar utgangspunkt i hva foreldrene føler og opplever. Det er på den måten man best kan gi hensiktsmessig hjelp og støtte (Glaser, 2016, s. 87).

2.6 PROFESJONALITET

Små barn er prisgitt sine voksne omsorgspersoner, noe man må være klar over når en jobber med barn (Bae, 1996, s. 147). For de voksne i barnehagen er det en sentral del av jobben å inngå i gode relasjoner til alle barna. Relasjonskompetanse er en del av den profesjonelle verktøykassen, som det kan stilles faglige krav til hos personalet (Drugli, 2017, s.147). Hennem & Østrem (2016, s. 60) skriver at forholdet mellom fagkunnskap og profesjonsutøvelse handler om mer enn å ha kunnskap om hvilke metoder som virker og så handle ut i fra det. Det innebærer også å handle på grunnlag av profesjonelt skjønn og dømmekraft, i enhver situasjon. Det krever også en situasjonsforståelse og et nærvær (ibid.).

Det kan være tilfellet i enkelte situasjoner at barnets og den voksnes samspill får en negativ tone (Drugli, 2017, s. 33-34). Dette kan for eksempel forårsakes av at både barnet og den voksne lett blir sint og hissig. I slike tilfeller er det den voksne som må ta ansvar og regulere sine egne følelser og atferd, slik at barnets behov blir møtt på best mulig måte. Drugli hevder at det må kunne stilles store krav til personalets profesjonalitet når det kommer til håndtering av egne følelser (ibid. s. 39). Abrahamsen (1997, s. 21) poengterer at den voksnes egne emosjonelle historie som er blitt til i samspill med dens nærmeste omsorgspersoner, vil være med å prege måten den voksne møter barna på i ulike situasjoner.

Aslanian skriver om kjærlighet som profesjonsutøvelse og hvordan kjærlighet fordrer empatisk nærhet, mens profesjonalitet kjennetegnes blant annet av emosjonell avstand (Aslanian, 2016, s. 87). Profesjonell kjærlighet kan derfor være vanskelig for noen, mener hun. Noen legger mer vekt på emosjonell avstand til barn og foreldre, mens andre tillegger sin profesjonalitet å møte barn og foreldre med kjærlighet. Hun presenterer forskning der barnehageansatte beskriver det følelsesmessige båndet mellom barna og de voksne som kjernen i deres praksis (ibid.). For å klare å bygge relasjoner med små barn, er sterke følelser nødvendige. Samtidig skaper den profesjonelle rammen noen grenser for hvordan relasjonene skal bli. Vi skal ikke bli deres nærmeste i like stor grad som foreldrene, selv om det til tider kan kjennes slik ut for begge parter i løpet av barnehagehverdagen. Som Aslanian påpeker er barnehagen et profesjonelt landskap for

voksne, men for barna er det et sted for deres hverdagsliv. De lever der og forholder seg til noen av de mest betydningsfulle i deres første leveår, uten tanke på profesjonalitet (ibid. s. 88-89).

3 METODE

”Hvordan bør voksne møte de ulike følelsene de yngste barna mellom ett og tre år viser i barnehagen?”

3.1 VALG AV METODE OG INNSAMLINGSSTRATEGI

For å få svar på problemstillingen har jeg valgt å benytte meg av kvalitativ metode. Kvalitative studier handler ofte om hvordan noe skjer, om selve prosessen (Tetzchner, 2016, s. 71). Kvalitativ metode går i dybden og legger vekt på mening og betydning hos et mindre antall informanter enn kvantitativ metode som går bredere i mengden og ikke fullt så i dybden (Bergsland & Jæger, 2016, s. 66). Kvalitativ metode kan gi innsikt i menneskelige uttrykk som språklige ytringer eller atferd og er mye basert på intervju og observasjon der man får et subjekt-subjekt-forhold mellom forsker og informant. Når resultatene fra kvalitative studier presenteres, brukes ofte tekst. Der er man orientert mot subjektive opplevelser som forteller om opplevde erfaringer og man prøver å forstå opplevelser og mening som ikke kan tallfestes. Siden jeg i min problemstilling ønsker å finne ut av hvordan de voksne jobber eller bør jobbe, blir det naturlig å henvende seg til dem gjennom kvalitative intervju. På den måten får jeg rettet blikket mot de voksnes hverdagshandlinger i deres naturlige kontekst (ibid. s. 66-67). Forskningsintervju er en interpersonlig situasjon og en samtale mellom to parter med felles interesse rundt et emne (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 137). I intervjuet skapes kunnskap i skjæringspunktet mellom intervjuerens og informantens synspunkter. Den personlige kontakten og innsikt i informantens livsverden er noe som gjør intervju til en spennende prosess (ibid.).

3.2 PLANLEGGING AV DATAINNSAMLING OG UTVALG AV INFORMANTER

For å klare å lage en intervjuguide som kunne gi meg mye relevant informasjon, fordypet jeg meg i pensum som jeg så som aktuelt for temaet. Underveis i lesingen noterte jeg meg spørsmål som

dukket opp, som senere ble utgangspunktet for intervjuguiden (se vedlegg 2). Intervjuguiden delte jeg inn i tre deler, en som handlet om informantens egne opplevelser og tanker, og to deler som inkluderte resten av personalet og hvordan de jobbet med temaet. Jeg landet på tre hovedspørsmål som var ganske åpne. Bergsland & Jæger (2016, s. 72) skriver at åpne spørsmål er gode spørsmål som gir rom for at informanten får reflektere og redegjøre for sine opplevelser og erfaringer om det som det spørres om. Samtidig hadde jeg flere nedskrevne oppfølgingsspørsmål til hvert hovedspørsmål slik at vi kunne holde oss til temaet, og for at vi kunne gå litt dypere inn i det jeg ønsket å vite mer om.

Jeg har valgt å bruke to informanter. De har begge fått fiktive navn. Den ene har jobbet i barnehage i tretti år, det meste av tiden med de yngste barna. Hun har fått det fiktive navnet Eva. Den andre informanten har seks års erfaring fra barnehage, og har jobbet halve tiden med de yngste barna. Hun har fått navnet Line. Jeg har kjennskap til begge to fra før, i ulik grad. De er begge valgt bevisst av den grunn at jeg fra før av vet at de har mange tanker og synspunkter på hvordan barnehagehverdagen for de yngste barna kan bli best mulig. Kvalitative studier baserer seg ofte på strategiske utvalg som vil si at man velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategisk riktig i forhold til problemstilling og undersøkelsens teoretiske perspektiver (Thagaard, 2013, s. 60).

3.3 BESKRIVELSE AV GJENNOMFØRING

Ved gjennomføring av et intervju er det viktig at jeg som intervjuer lytter oppmerksomt og viser interesse, forståelse og respekt for det informanten sier (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 141). Det at jeg benyttet båndopptaker gjorde at jeg lettere kunne ha en dialog med informanten og ikke ble bundet til notater. Det gjorde intervjusituasjonen til en samtale med god flyt. Informantene fikk selv velge hvor de ønsket at intervjuet skulle skje, og til hvilket tidspunkt. Begge var komfortable med bruk av lydopptaker. Dette spurte jeg om på forhånd. Jeg brukte min private lydopptaker, og informerte i informasjons- og samtykkeskjemaet om tidspunkt for når opplysningene blir slettet. Dette skjema ligger som vedlegg 1. Under begge intervjuene satt vi på rom uten forstyrrende

elementer. Det var ingen avbrudd underveis, ingen forstyrrende lyder eller uro utenfor rommene. Vi satt ovenfor hverandre på stoler, med et bord mellom oss. Begge informantene virket avslappet og tilfreds med intervjusituasjonen. Jeg opplevde at begge var trygge i samtalen og de var ikke redde for å dele sine tanker og opplevelser om temaet. Jeg som intervjuer pratet med rolig stemme, jeg opplevde hele situasjonen som trygg og var derav ikke nervøs for å være intervjuer. Jeg hadde på forhånd gjort meg godt kjent med intervjuguiden, og det gjorde det uproblematisk å hoppe litt fram og tilbake med oppfølgingsspørsmål der det passet å stille dem. Begge intervjuene ble rett etter gjennomføring transkribert.

3.4 ANALYSEARBEID

Analyse dreier seg om å redusere datamengde, skape orden, struktur og mening (Bergsland & Jæger, 2016, s. 81). Etter å ha transkribert intervjuene, leste jeg gjennom dem og fant ulike tema som jeg mente var relevant å dele intervjuene inn i. Jeg markerte svarene som kunne knyttes til problemstillingen inn i ulike fargekoder etter hvilket tema de passet til. Slik fikk jeg et godt system som var enkelt å lete etter utsagn i. Det var noen temaer jeg forventet å finne i analysen, mens noen tema jeg på forhånd ikke hadde tenkt over at var relevante i like stor grad. Dette gjaldt spesielt foreldresamarbeid. Ingen av mine spørsmål i intervjuguiden knyttet seg direkte opp mot foreldresamarbeid, men i analysearbeidet gikk det opp for meg hvor mye vi faktisk pratet om dette under intervjuene. Fargekodene ble senere utgangspunkt for inndelingen av delkapitler, der de fargekodene som var mest aktuelle å skrive om fikk plass i både teori- og drøftingskapitlene. Noen temaer fra fargekodingen er også valgt bort etter prioriteringer, og de som det skrives om i denne oppgaven er de jeg ut i fra analysearbeidet anser som mest relevante til problemstillingen.

3.5 METODEKRITIKK

Reliabilitet kan knyttes til om arbeidet er utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte. Man kan argumentere for reliabilitet ved å redegjøre for hvordan dataene har blitt utviklet i løpet av

prosessen (Thagaard, 2013, s. 201-202). Under mine intervju brukte jeg en ny båndopptaker med god mikrofon som tok opp all lyd og ga tydelig tale. Vi satt uforstyrret under intervjuene og det var ingen forstyrrende element å høre på lydopptakene. Informasjonen jeg fikk i disse intervjuene kan da anses som pålitelig.

Validitet handler om hvor godt dataene representerer det fenomenet man studerer og gyldigheten i det man får av resultater (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). Informantene ble på forhånd kjent med temaet og problemstillingen, og fikk tilsendt intervjuguide med de overordnede spørsmålene. Det kan ha gitt dem tid til å forberede svar, men jeg følte at de svarene jeg fikk var ærlige og jeg opplevde at både de overordnede spørsmålene og mine oppfølgingsspørsmål hang sammen. Det kan tenkes at de svarene jeg fikk i mine intervjuer kan gjelde for flere barnehager, men samtidig kan arbeidsmåtene rundt temaet variere og man kan ikke med sikkerhet si at alle barnehager handler og tenker det samme.

Min relasjon og mitt kjennskap til informantene opplevde ikke jeg som en hindring i informasjonsinnhenting. De virket begge trygge i situasjonen, og ettersom vi har pratet sammen flere ganger før selve intervjuet kan det ha bidratt til at samtalen fløt veldig bra. Det at de også hadde kjennskap til meg som intervjuer kan ha bidratt positivt til at de velvillig delte sine synspunkter og opplevelser med meg.

3.6 ETISKE RETNINGSLINJER

I forkant av intervjuet sendte jeg ut et samlet informasjons- og samtykkeskjema til informantene. Der ble de informert om formålet med bacheloroppgaven, introdusert til problemstillingen, informert om at deltakelsen er frivillig og at de når som helst kan trekke seg fra deltakelsen. Personer som deltar skal selv kunne bestemme over sin deltakelse (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 85). Med tanke på konfidensialitet har jeg behandlet all informasjon med anonymitet.

4 PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING

”Hvordan bør voksne møte de ulike følelsene de yngste barna mellom ett og tre år viser i barnehagen?”

4.1 EMOSJONSREGULERING

Drugli (2017, s. 15) skriver om at barn trenger voksne som mestrer å respondere på deres følelser på en individuell tilpasset måte. Både Eva og Line fortalte at de jobbet mye med å bli kjent med hvert enkelt barn og prøvde å skape en god relasjon som passet det enkelte barnets væremåte. Eva forteller at hun opplever at noen barn er veldig sensitive, og at man da må være mer forsiktig i hvordan møter deres uttrykk i motsetning til barn som tåler at man er mer tydelig i talen. Hun mener det går mye på personligheten til barnet hvordan man må møte deres følelser, og også hvordan de er vant til å bli møtt når de ikke er i barnehagen. Små barn trenger følelsen av å bli møtt av voksne som tar deres følelser på alvor (Drugli, 2017, s. 35).

Line forteller at de også jobber med å regulere hvordan barna viser følelser overfor andre. Hun nevner et eksempel med et barn som kanskje roper litt høyere enn andre, har følelsene utenpå kroppen og søker mye tilbakemelding hele tiden – *”se meg, se meg”*. Da prøver de å regulere atferden med å si at jeg ser deg, men akkurat nå prater jeg med Trine så da må du være litt stille. Så kan du og jeg prate etterpå. Som Tetzchner (2016, s. 463) påpeker er emosjonsregulering noe som både foregår inni kroppen og som en type ytre emosjonsrelatert atferd. For at små barn skal lære seg å kjenne på sine følelser, og klare å regulere sin atferd deretter, er det viktig at de voksne viser at de ser dem og prøver å hjelpe barnet med å finne passende atferd til følelsen. Eva påpeker også viktigheten av å bruke riktige ord. Det er kanskje fort gjort å bruke fraser som *”nå må du være snill”* eller *”slutt å slå nå da”*. Det man da gjør er kanskje å definere barnet som slemt eller sint, og dermed påvirker barnets syn på seg selv, i stedet for å hjelpe til med å regulere følelsene og handlingen, fortsetter Eva. En mer passende måte å møte barnets følelser på er å bekreftende si at *”jeg ser du ble sint da Hans prøvde å ta fra deg bilen, men si stopp til han istedenfor å slå”*.

En historie som hadde satt spor hos Eva handlet om et lite barn som strevde med hvordan han skulle vise følelser. Han ble kjempeglad da moren kom for å hente ham i barnehagen, men slo henne hver gang. Dette var vanskelig både for gutten og moren. Det barnehagen da jobbet mye med var å sette ord på følelser, og spesielt glede. *"Hva gjør man når man er glad?"*, *"gleder du deg til mamma kommer?"*, *"kanskje mamma skal få en god klem i dag?"*. Dette brukte de mye tid på, og Eva glemmer aldri den dagen da gutten sprang mot mammaen sin i gangen og ga henne en stor klem. Dette viser noe av viktigheten ved å jobbe med å sette ord på følelser og hvordan man kan vise følelser utad sammen med barna. Som Abrahamsen (1997, s. 158) skriver er det når man setter ord på det man føler at barnet gradvis kan forstå hvorfor man gjør slik man gjør.

4.2 RELASJONSKOMPETANSE

Gjennom intervjuene mine kom det tydelig fram at personalet satte gode relasjoner til barna høyt på dagsordenen. Som Drugli (2017, s. 147-148) skriver er det de voksne som må påta seg ansvaret for kvaliteten på relasjonene og tilpasse sin atferd til det enkelte barnet. Line forteller om hvordan de voksne henvender seg til barna på individuelt tilpassede måter. Mange av de yngste har ennå ikke verbalspråket på plass, og da handler det blant annet om å møte barna der de er. De er opptatt av å henvende seg direkte til det barnet de snakker med, at de møtes med blikk og ansiktsuttrykk. Som Eva også sier, det handler om å være tilstede. I Lines barnehage bruker personalet en gang i halvåret en kartleggingsmetode som går på relasjoner og følelser overfor barna. Da fargelegger de barnas navn etter hvilken relasjon de har til barnet, og reflekterer sammen om hvorfor de får den fargen de får. Det er fire ulike farger de bruker. Da får de kartlagt om alle barna har noen voksne de har et ekstra godt forhold til og om noen barn blir oversett. Det er en veldig fin metode fordi det bevisstgjør hvordan man forholder seg til barnet, forteller Line. Som Sandvik (2006, s. 9) påpeker er det hvilke relasjoner som etableres og kvaliteten på disse som påvirker hvilke muligheter barna gis for å skape kunnskaper om seg selv. Det å reflektere over hvor man står i forhold til hvert enkelt barn, kan bidra til å øke kvaliteten på den voksnes relasjonelle handling rettet mot enkeltbarnet.

Noe jeg var nysgjerrig på å finne ut av var hvordan de voksne blir påvirket av å være rundt mange små barn som viser følelser dagen lang. Hva den enkelte voksne tenker, sier og gjør i samspill med barna har innflytelse på deres livskvalitet (Drugli, 2017, s. 26). Basert på erfaringer barna får fra samspillet med voksne de har nære relasjoner til vil de ha konkrete forventninger til de voksnes reaksjoner (ibid. s. 143). Klarer de voksne å møte barna på samme måte gjennom hele dagen, eller påvirkes relasjonskvaliteten utover dagen? Line sier at hun blir sliten noen ganger. Det krever litt å være påkoblet hele tiden. Man får kanskje litt høye skuldre innimellom. Hun kjenner det krever mye av henne. Samtidig er det jo derfor vi er her, det er jo dette som er jobben vår, fortsetter hun. Det er dette hun vil jobbe med, det er dette hun er god til.

I Drugli (2017, s. 45) står det at barna noen ganger kan etablere tilknytningshierarki. Dette er noe barna bør få velge selv, skriver hun, dersom det er mulig. Det handler om at barnet føler det blir møtt på en følelsesmessig måte som passer det godt (ibid.). Jeg spurte både Eva og Line hva de tenker om dette. Eva forteller at hun tror dette handler mest om den voksne. Vi voksne er forskjellige, både på måten vi gjør ting og hvordan vi møter barna. Barna er også forskjellige. Dette gjør at barna trekkes mot de voksne som møter dem på den måten de ønsker å bli møtt på, mener Eva. Det er en naturlig ting, og noe de yngste barna må få lov til, legger hun til. Line er enig i dette. Hun mener at dette er noe barna må få lov til å kjenne på selv. Det handler om intimitet, og om å føle seg trygg. Det å søke trøst og sitte på fanget skal være trygt og forutsigbart. Hun sier også at de voksne må akseptere at man ikke får like god kontakt med alle hele tiden. Personalet i barnehagen må evne å forholde seg til sin egen relasjonskompetanse på en rasjonell og reflektert måte, og tåle at ikke alle relasjoner er like gode (Drugli, 2017, s. 147).

4.3 ANERKJENNELSE

Det står i temaheftet om de minste barna i barnehagen om det gode blikk. Som Sandvik (2006, s. 15) skriver handler det mye om å ha vilje og evne til å se barnet. Noe Line forteller i intervjuet tenker jeg kan kobles opp til det Sandvik skriver om evne. Line sier at de jobber mye med at alle barna skal bli hørt og sett. Der hun jobbet før var hun sammen med tretti små barn på samme tid. Nå har hun byttet arbeidsplass og er sammen med fjorten små barn. Det hun merker stor forskjell

på er sin egen evne til å møte alle barna. Det følte hun ikke at hun greide da hun hadde tretti små rundt seg. Det er mye enklere å møte de små barna nå som hun ikke har like mange å forholde seg til på samme tid. Av dette kan man kanskje si at det ikke alltid er den voksnes evne og vilje som avgjør kvaliteten på samspillet, men også antall barn de voksne må forholde seg til.

Et av mine spørsmål var om de tror barna blir sine følelser. Eva tror at det er tilfelle noen ganger, og at det kommer an på hvordan de blir møtt. Som jeg skrev om under emosjonsregulering hender det at det er fort gjort å bruke fraser som *"ikke vær så sint"*, *"nå var du ikke snill"*. Å anerkjenne barnet handler om å ha den viljen og evnen til å se selve barnet, og tolke med det gode blikk (Sandvik, 2006, s. 15). Noen ganger kommer kanskje handlingen i veien for å se barnet bak, og slike fraser er det da lett å komme med. Det kan være med å farge hvordan barnet blir møtt, og ser på seg selv. Som Bae (1996, s. 148) skriver er anerkjennelse en prosess som også varierer avhengig av situasjonen. Hele tiden er det likevel en faktor som handler om å prøve å forstå barnet og være åpen for deres opplevelser (ibid. s. 150). Eva mener at man også må regulere hvor anerkjennende man skal være, til barnets beste. Hun forteller at noen ganger møter hun barn som gråter mye og blir møtt hver gang de er lei seg og trist. Samtidig blir de ikke møtt på samme måte dersom de er glade og fornøyde i leken fordi da er alt tilsynelatende bra. Disse barna holder seg ofte på et sutrenivå, som hun kaller det, for å få anerkjennelse. Da må man kanskje regulere hvordan man møter barnets følelser og reflektere over hvilke følelser man møter og ikke møter. Som Eva sier er det like viktig å glede seg med barna hvis de er glade, som når de har mer negative følelser.

Når man snakker med barna om følelser, kan barna bli i bedre stand til å håndtere følelsesmessige situasjoner og de kan få økt forståelse av hva de kjenner på (Tetzchner, 2016, s. 490). Det går ut på å forklare følelsene, hva de heter og hvordan de kan kjennes ut (ibid. s. 483). Line forteller at de jobber mye med å snakke med barna i situasjonen. *"Hva var det som skjedde nå?"*, *"hvordan føles det?"*, *"hvorfor gjorde du sånn?"*. De tilpasser det individuelt etter hvem de er sammen med, og bruker god tid slik at barna får mulighet til å bli mer bevisst det de kjenner på. Som jeg også skrev om under emosjonsregulering fortalte Eva om en gutt som strevde med å vite hvordan

han skulle reagere når han ble glad. Det hjalp å prate om selve følelsen og om hva man kan gjøre når man føler det slik.

Abrahamsen (1997, s. 35) skriver om det å tåle å ta imot ulike sinnsstemninger hos barn. Dette mener også Drugli (2017, s. 39) som skriver at barna trenger å oppleve at alle følelser er tillatt. Eva mener at barna skal få lov til å være i følelsene sine, og kjenne at de tørr å vise dem. Hun forteller at de noen ganger møter barn med angst, og noen som er redde for ulike ting. Dette er de bevisste på å følge opp. Hun har opplevd barn som er redde for å gå inn på fellesrommet som barnehagen har. Det er større enn de andre rommene, og høyere under taket. Da er det viktig å ha en god relasjon til barnet, og vite hvordan de takler sine følelser. En positiv historie her er om hvordan ei lita jente som var redd for dette rommet ikke ønsket å bli med å se på en forestilling der inne. Personalet hadde klart å etablere en god og trygg relasjon til henne fra før og kjente godt til at hun ofte var skeptisk til nye ting, men at hun tålte mer enn hun trodde selv. De presset henne litt og fikk henne med inn. Hun fikk en kjempegod opplevelse av å være inne på rommet når hun først kom inn sammen med en voksen. Dette viser hvor viktig det er å møte barnet på deres følelser, men samtidig opparbeide en så god relasjon at man vet hvordan barnet reagerer individuelt. Dette hadde kanskje ikke fått samme utfall hos alle barn som er redde for store rom.

4.4 FORELDRESAMARBEID

For de yngste barna i barnehagen er det viktig at foreldre og personalet har en god dialog om hvordan de skal møte barnets følelser og om hvordan barnet viser følelser (Drugli, 2017, s. 34). Dette er viktig for at personalet i barnehagen skal klare å møte disse barna på en individuelt tilpasset måte når barna selv ikke kan uttrykke verbalt hva de føler. Eva mener også at foreldresamarbeidet er viktig med tanke på at foreldre og barnehagen skal møte barnet på samme måte. Det er viktig at ikke barnet blir møtt forskjellig, spesielt de barna som synes følelser er litt utfordrende. Det er et tema Eva alltid tar med i foreldresamtaler. Hvordan de sammen kan hjelpe, beskrive og sette ord på barnets følelser. Hun føler det blir mer og mer av slik prat med foreldre. Den episoden jeg beskrev i delkapittelet om anerkjennelse var et resultat av godt

foreldresamarbeid. Foreldre og personalet hadde en god dialog om hvordan jenta ofte reagerte med å bli redd for nye opplevelser, og ofte trengte å bli presset litt. Eva forteller at det er i samarbeid med foreldre de finner ut av hvordan de skal gjøre slikt. Som det står i rammeplanen (Rammeplan for barnehage. Innhold og oppgaver. 2017, s. 22) er det slik man sikrer god individuell tilrettelegging for barnet.

Line forteller at hun noen ganger opplever barn som ikke er så trygge på å vise følelser, og at det enkelte ganger er fordi de ikke lærer så mye av det hjemme. Foreldrene er kanskje ikke så tydelige på å vise forskjellige følelser tydelig nok, mener hun. Det er noe de kan se på barna. Som Tetzchner (2016, s. 488) skriver er det familien som gir barna deres første erfaringer med hva som fører til ulike følelsesuttrykk og hvordan man skal håndtere dem. Måten foreldrene forholder seg følelsesmessig på til barnet har betydning for hvordan det uttrykker og regulerer sine følelser (ibid.). Line forteller videre at dersom barna er utrygge og ikke forstår responser de får, klarer de ikke å utvikle seg selv følelsesmessig. Hun tror kanskje at voksne enkelte ganger skåner barna for hva de voksne selv føler. Det kan noen ganger være en god ting, men samtidig er det viktig at man viser hva man som voksen føler overfor barna, fortsetter hun. Det er viktig å formidle til barnet dersom de gjør noe som foreldrene ikke synes er greit. *”Hvis du gjør sånn, da blir mamma lei seg, det er ikke en god følelse for mamma”*. Line forstår at det kan være vanskelig for foreldre å sette slike grenser for barna sine, spesielt de yngste. Likevel er det viktig at foreldrene er bevisste på sin rolle.

Noe Eva har merket seg de siste årene er at hun bruker mer tid på foreldreveiledning, eller foreldrestøtte som Glaser (2016, s. 64) velger å kalle det. Hun opplever at det er flere og flere barn som strever med å ikke mestre å ta tak i følelsene sine og vite hva de skal gjøre. Hun opplever at dette er noe hun ofte prater med foreldre om, at de må begynne å sette ord på barnas følelser og regulere dem deretter. Det kan både være noe det har blitt mer og mer av, samtidig kan det være at barnehagen er mer bevisst dette med de yngste barna og følelser nå enn før. Hun forteller at hun ser flere og flere barn som strever generelt, men kanskje strever de fordi de ikke klarer å håndtere følelsene sine på riktig måte. Eva tror det er en sammenheng der. Personalet i barnehagen har rollen som fagperson og må være bevisst sin rolle som sensitive og empatiske

voksne som sammen med barnets foreldre skal finne ut hva som er best for barnet (Glaser, 2016, s. 87). De kvalitetene Glaser (2016, s. 64-65) mener er viktige for å opparbeide god relasjonskompetanse kommer godt med. Å ha en åpen holdning til foreldrenes synspunkter er en god start. Line forteller om en mor som ikke hadde samme syn på det å være lei seg som barnehagepersonalet. Hun hadde ikke sett at barnet hadde vært lei seg, noe personalet opplevde som merkelig. De pratet med moren og fant ut at hun mente at når man var lei seg hadde man slått seg eller fått fysiske sår. Det måtte være noe som vistes på kroppen. Det var litt utfordrende for personalet. Det ble bedre etter gode dialoger der personalet formidlet sine synspunkter om at det er lov å være lei seg selv om man ikke har en fysisk tilstand som viser noe. Å få til et godt samarbeid med foreldre krever en åpen holdning til foreldrenes oppfatninger og samtidig formidle fagkunnskap på en profesjonell måte som er til barnets beste (Glaser, 2016, s. 64-65).

4.5 PROFESJONALITET

Som Bae (1996, s. 147) skriver er barna prisgitt oss voksne som omsorgspersoner. Eva bruker også de ordene når jeg spør hva hun tenker rundt det å være profesjonell i jobben som barnehagelærer. Hun sier at hun er nok mer profesjonell på jobb enn det hun var hjemme med egne barn. Man prøver jo å gjøre ting riktig hjemme også, men på jobb tenker man mer over at man er på en jobb, fortsetter hun. Barna skal jo være sammen med oss hele dagen, og da må man tenke mer på å følge opp og gjøre det rette for dem. Som Hennum & Østrem (2016, s. 60) påpeker handler profesjonsutøvelse også å ta i bruk profesjonelt skjønn og dømmekraft. Eva poengterer at det krever mye av en voksen å gå inn i nære relasjoner til mange små barn samtidig. Det er mange å være omsorgspersoner for. Det er også forskjell på oss voksne, sier hun. Det er ikke alle som orker å gå inn i så mange relasjoner med samme tilstedeværelse. Det kan også hende at barn som strever med å håndtere følelsene sine kan bli utfordrende å være sammen med over tid. Eva sier at de voksne da kan kommunisere seg i mellom og fortelle at man trenger en pause. Da kan noen andre ta over en liten stund. Det krever god situasjonsforståelse og evne til å se at relasjonen trenger endring (Hennum & Østrem, 2016, s. 60).

Det bør stilles store krav til personalets profesjonalitet når det kommer til håndtering av egne følelser (Drugli, 2017, s. 39). Den voksnes emosjonelle historie vil være med på å prege hvordan man møter barna i ulike situasjoner (Abrahamsen, 1997, s. 21). Line poengterer at man også har et liv utenfor jobben, som kan påvirke hvordan man har det på jobb. Dette jobber de mye med i personalet. Hun mener det er viktig å klare å legge fra seg livet utenfor når man er på jobb, slik at man kan være tilstede for barna. Samtidig kan det hende at man noen ganger ikke klarer det helt. Da er det viktig at man sier i fra om dette, sier hun, slik at man kan få hjelp og støtte fra de man jobber sammen med. Drugli (2017, s. 147) skriver at for de voksne i barnehagen er det en sentral del av jobben å inngå i gode relasjoner til barna. Det er kanskje like viktig å inngå i gode relasjoner til de man jobber sammen med.

Det kan være utfordrende for noen å finne en balanse mellom profesjonalitet og kjærlighet når man er sammen med de yngste barna store deler av deres første leveår. Kjærlighet fordrer empatisk nærhet, mens profesjonalitet kjennetegnes av emosjonell avstand (Aslanian, 2016, s. 87). Vi voksne er forskjellige, sier Eva. Noen er kanskje mer aktive og går inn i konflikter og håndterer vonde følelser sammen med barna. Andre er kanskje mer overfladisk i nære relasjoner til barna fordi det er enklere. Det krever mye av oss voksne psykisk, å stå i det. Aslanian (2016, s. 88) skriver at sterke følelser er nødvendige for å bygge relasjoner med små barn, samtidig som den profesjonelle rammen gir noen grenser for hvordan relasjonen skal bli. Vi skal ikke bli barnas nærmeste i like stor grad som foreldrene. Eva mener likevel at man enkelte ganger skal eller må kompensere for en del foreldre. Det er jo noen av dem som ikke klarer å møte barna på alle følelser. Hun har møtt en del foreldre som ikke har evnet å møte barna, eller som kanskje har slitt med seg selv psykisk. Det kan for eksempel være mye sinne, dårlig innlevelse eller at alt skal gå på foreldrenes premisser. For de barna tror jeg vi kan gjøre en forskjell, sier Eva. Det er i alle fall noen som møter dem i barnehagen. Så her spiller profesjonaliteten inn som en viktig faktor, sammen med et godt foreldresamarbeid, avslutter hun. Dette kan knyttes opp mot det som er skrevet om situasjonsforståelse og nærvær (Hennum & Østrem, 2016, s. 60). For de yngste barna er barnehagen et sted de er sammen med noen av de mest betydningsfulle i deres hverdagsliv, og de trenger både profesjonalitet og kjærlighet (Aslanian, 2016, s. 89).

Det å være profesjonell samtidig som man skal være sensitiv voksen for små barn er en fin middelvei, sier Line. Det er ikke noe hun tenker så mye over i hverdagen, det går for det meste av seg selv. For henne er dette en del av det å være menneskelig, en god person og å være tilstede for andre. Når man jobber med de yngste barna er både kjærighet og profesjonalitet viktig. Det går fint an å blande de tingene sammen, avslutter hun. Det viser også forskningen Aslanian (2016, s. 87) presenterer, det er det følelsesmessige båndet mellom barna og de voksne som er kjernen i deres praksis.

5 OPPSUMMERING

Gjennom denne oppgaven har jeg forsøkt å finne noen svar på følgende problemstilling:

”Hvordan bør voksne møte de ulike følelsene de yngste barna mellom ett og tre år viser i barnehagen?”

Jeg har gjennom intervjuer og senere analyse og fordypning i teorien funnet mange synspunkter på hvordan de voksne kan bidra til at de yngste barna får hjelp til å bli kjent med seg selv og sine følelser. Jeg har fått bekreftet at voksenrollen har stor betydning de første leveårene og at hvordan man bør møte de yngste barnas følelser i barnehagen avhenger av mange ulike faktorer. Det å bruke tid til å bli kjent med det enkelte barnet og bygge opp en god relasjon, vil hjelpe de voksne til å evne å møte barnets følelser på en individuelt tilpasset måte. Dette er noe Drugli (2017, s. 15) mener er viktig, og samtidig noe begge mine informanter jobbet mye med i tillegg til å bruke mye tid på å sette ord på følelsene barna viser. Eva påpeker også at hvordan de voksne ordlegger seg kan påvirke barns selvoppfatning og definere dem etter oppførsel og ikke selve følelsen. Samtidig forteller Line at det krever mye av voksne å være påkoblet hele tiden, men at det er en del av jobben. Som Drugli (2017, s. 45) skriver hender det at barna etablerer tilknytningshierarkier. Personalet i barnehagen må ha kunnskap om relasjonskompetanse og evne å forholde seg til den på en reflektert måte (Drugli, 2017, s. 147). Eva mener at tilknytningshierarkier handler mest om den voksne, og at man må godta at barna trekker mot bestemte personer for trøst eller nærhet.

En måte å bli bevisst hvordan man møter barna er å bruke farger på barnas navn, som Line fortalte om. Fargene har ulik grad av relasjonskvalitet og ved tilhørende refleksjon blir man mer bevisst på hvordan man møter barns følelser. Dette kan knyttes opp mot anerkjennelse og evnen og viljen til å se barnet bak handlingen som utføres eller følelsen som uttrykkes. Samtidig er det viktig å vise overfor barna at alle følelser er tillatt å uttrykke (Abrahamsen, 1997, s. 35). Barna må få lov til å være i følelsene sine, som Eva sier. Det fordrer også et godt foreldresamarbeid.

Spesielt for de yngste barna i barnehagen er det viktig at foreldre og personalet samarbeider godt om hvordan de skal møte barnets følelser (Drugli, 2017, s. 34). De bør sammen finne ut hvordan de kan hjelpe, beskrive og sette ord på barnets følelser. Noe barnehagen også kan gjøre er å formidle til foreldre hvor viktig det er å være bevisst på hvordan man møter de yngste barnas følelser, og at man ikke skåner dem for hva vi voksne selv føler, som Line forteller. Det å lære seg hvordan mennesker rundt reagerer, er også en del av barnets emosjonelle utvikling. Det som da er viktig for personalet er å være bevisst måten man formidler fagkunnskap på overfor foreldre. Det må formidles på en profesjonell måte som er til det beste for barnet (Glaser, 2016, s. 64-65). Profesjonalitet må man også være bevisst gjennom samværet med barna. Eva poengterer hvordan kommunikasjon personalet seg imellom er vesentlig for å klare å møte barna på riktig måte gjennom hele dagen. Noen ganger trenger man en pause fra situasjoner, og da kan noen andre fra personalet ta over. Det handler om å kjenne seg selv og sine egne begrensninger (Hennum & Østrem, 2016, s. 60).

Profesjonalitet i barnehagen handler også om å finne en balansegang mellom å være profesjonell og å vise nærhet og kjærlighet. Sterke følelser er nødvendige for å bygge relasjoner til de yngste barna, som trenger både profesjonalitet og kjærlighet fra de menneskene de tilbringer mye av sine første leveår med (Aslanian, 2016, s. 88). Det er en gylden middelvei, sier Line, som anser begge begrepene som en del av det å være menneskelig og tilstede for andre. Line hadde også et godt innspill som jeg tar med meg videre etter denne oppgaven. Det handler ikke bare om de voksnes evne og vilje til å møte de yngste barna på deres følelser. For henne, og kanskje for mange andre, handler det også om antall barn de må forholde seg til samtidig. Det kan også spille inn på kvaliteten i samspillet mellom barn og voksen. Spesielt for de yngste barna, som ikke har mye verbalspråk og kommuniserer mye med hele kroppen, krever det voksne som er tilstede og ser dem. Har de voksne mange små barn de skal følge opp samtidig, klarer de ikke å være flere steder på en gang, og kanskje får ikke barna den oppfølgingen de trenger bestandig. Det krever større voksentetthet. Bemanningsnorm for barnehager er noe som engasjerer veldig mange i samfunnet akkurat nå, så kanskje kommer det endringer som fører til større voksentetthet for de yngste barna i framtiden. Det er en utvikling jeg nå får ta del i når jeg skal ut i jobb.

LITTERATURLISTE

Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspillet*. Oslo: Tano Aschehoug

Aslanian, T., K. (2016). Kjærlighet og omsorg som profesjonskunnskap. I *Kjærlighet som profesjonsutøvelse i barnehagen* (ss. 85-91). Oslo: Universitetsforlaget

Bae, B. (1996). Voksnes definisjonsmakt og barns selvopplevelse. I *Det interessante i det alminnelige* (ss. 145-165). Oslo: Pedagogisk Forum

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2016). Bacheloroppgaven. I *Bacheloroppgaven i Barnehagelærerutdanningen* (ss. 51-87). Oslo: Cappelen Damm AS

Drugli, M. B. (2017). *Liten i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS

Glaser, V. (2016). *Foreldresamarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget

Hennum, B., A. & Østrem, S. (2016). Kunnskapsbasert profesjonsutøvelse. I *Barnehagelæreren som profesjonsutøver* (ss. 45-65). Oslo: Cappelen Damm AS

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). Forskerens etiske og juridiske ansvar. I *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (ss. 83-93). Oslo: Abstrakt Forlag

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Å utføre et intervju. I *Det kvalitative forskningsintervju* (ss. 137-154). Oslo: Gyldendal Akademisk

Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver. (2017). Oslo: Pedlex

Sandvik, N. (2006). *Temahefte om de minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet

Tetzchner, S. V. (2016). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode*. Bergen:

Fagbokforlaget

VEDLEGG 1 – INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKESKJEMA

Informasjonsskriv til informant

Vi har vært i kontakt og snakket om din deltakelse i mitt bachelorprosjekt ”Hvordan voksne møter de yngste barnas følelser i barnehagen”. Jeg er svært glad for at du vil bidra, fordi dine tanker rundt mitt tema er av stor interesse for meg. Målet med prosjektet er å sette søkelys på hvordan de ansatte i barnehagen jobber med det pedagogiske innholdet og den mellommenneskelige relasjonen som omhandler barns emosjonelle utvikling.

Mine veiledere i prosjektet er Jon Olav Berg og Ulla-Brit Ertsås ved Dronning Maud Minnes Høgskole. Problemstillingen min er under bearbeiding, og den kan endres underveis.

De empiriske undersøkelsene dreier seg om to eller flere dybdeintervju med et utvalg barnehagelærere. Jeg ønsker å ta opp vår samtale på en digital lydopptaker fordi dette vil være en god støtte under analysearbeidet. Alle opplysninger om deg vil oppbevares konfidensielt under prosjektperioden og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i det ferdige resultatet. Lydopptak slettes og øvrig datamateriale anonymiseres innen 5.mai.2018. Jeg kommer til å bruke min private båndopptaker, og dersom det er ønskelig at jeg ikke tar opp samtalen i det hele tatt, respekteres det uten problem fra min side.

Prosjektet skal være ferdig 3.mai.2018. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne det.

Jeg har mottatt skriftlig informasjon og er villig til å delta i studien

Signatur og dato

Jeg ser frem mot et godt samarbeid!

Ta kontakt ved spørsmål og kommentarer.

VEDLEGG 2 – INTERVJUGUIDE

Intervjuguide

Introduksjon:

- Kan du si litt om hvilken utdanning du har?
  - Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
  - Hvor lenge har du jobbet med de yngste barna i barnehagen?
1. Kan du si litt om hvordan du opplever at de yngste barna i barnehagen viser ulike følelser?
- *Hvordan observerer du barnas ulike følelsesuttrykk?*
  - *kjønn, etnisitet, alder, skille ulike følelser?*
  - *Opplever du at det er noen følelser det er enklere å møte enn andre?*
  - *Opplever du noen gang at barn ikke tør å vise følelser?*
  - *Hva kan man gjøre i slike situasjoner?*
  - *Hva tenker du rundt det at noen barn enkelte ganger har et tilknytningshierarki? (opp søker bestemte personer for respons).*
  - *Hvilke tanker gjør du deg rundt det å være profesjonell og samtidig en sensitiv voksen på jobb? (profesjonell vs. menneskelig empati).*
2. Hvordan møter/responderer dere på de ulike følelsene barn viser?
- *kjønn, etnisitet, alder, skille ulike følelser?*
  - *Opplever du at noen følelser er mer akseptert enn andre? (sinne vs. glede/bringesituasjon)*
  - *Hvordan tror du barns følelser er med på å farge hvordan de voksne møter barnet?*
  - *Bli barn sine følelser?*
  - *Hva tenker du rundt det å være barn og ikke bli møtt på sine følelser?*
  - *Hvordan tror du de voksnes respons på barnas følelser har innvirkning på deres emosjonelle utvikling?*

3. Hvordan jobber dere i personalet med temaet barns følelser?

- *hvor mye planlagt tid går med til å jobbe med temaet?*
- *Prater dere i personalet om observasjonene dere gjør om hvordan barn viser følelser?*
- *Generell refleksjon, eller først når noen trenger mer støtte?*
- *Hvordan jobber dere om dere merker at noen trenger ekstra støtte i regulering av følelser?*
- *Hvordan tror du voksne påvirkes av å være rundt barn som viser følelser dagen lang? (rutinepreget respons?)*